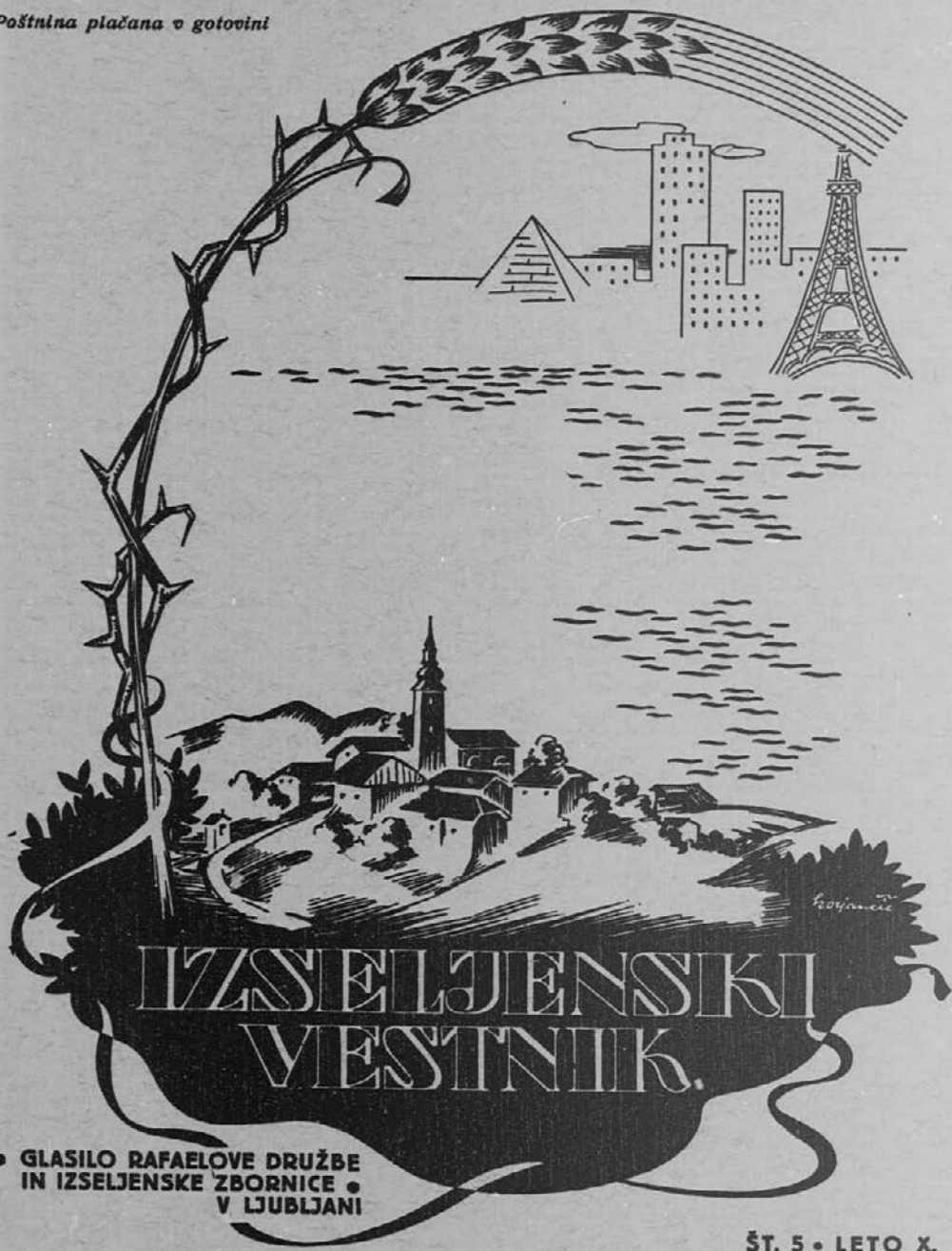

Poština plačana v gotovini

• GLASILO RAFAELOVE DRUŽBE
IN IZSELSKE ZBORNICE •
V LJUBLJANI

ŠT. 5 • LETO X.

1 9 4 0

»Izseljenski vestnik« izhaja mesečno. — Uredništvo in uprava: pisarna Družbe sv. Rafaela, Tyrševa cesta 31/L v Ljubljani, telefon šte. 35-01. — Naročnina: za Jugoslavijo letno 15 din, za dijake 12 din; za inozemstvo letno: Argentina \$ 3, Belgija 25 Blg. Frs., Francija 20 Frs., Holandija 1 Gold., Italija 15 Lit, Nemčija 2 RM, U.S.A. \$ 1. — Oglasi po dogovoru. — Odgovorni urednik: Viktor Plestenjak, Ljubljana, pisarna Družbe sv. Rafaela na Tyrševi cesti šte. 31/L. — Za Zadružno tiskarno v Ljubljani: Maks Blejec.

Slovenskim izseljencem — vlagateljem I

V februaru in nato ponovno v marčni številki »Vestnika« smo omenili, da se pravilnik o izplačilu izseljenskih vlog nanaša na vse jugoslovanske denarne zavode, ki so prišli v konkurz v času med 1. januarjem 1925 in 3. februarjem 1931, torej tudi na slovenske.

Se v februarju je Družba sv. Rafaela s posebno vlogo opozorila kr. bansko upravo na krivice in škodo, ki bi jo utrpeli slovenski izseljenci, če bi pri izplačilu ostali prezrti slovenski zavodi. V začetku preteklega meseca smo prejeli odgovor in obenem seznam vseh zavodov, ki so v omenjenem času prišli v konkurz na področju dravske banovine. Ti so naslednji:

1. Posojilnica na Velki, r. z. z o. z., sedež Velka, okraj Maribor - levi breg; v konkurzu s 7. majem 1925;

2. Ljubljanska posojilnica, r. z. z o. z. (Pesek), sedež v Ljubljani; 23. okt. 1926;

3. Jugoslovanska zavarovalna hranilnica, r. z. z n. z. v Ljubljani; 21. dec. 1926;

4. Jugoslovanski kreditni zavod, r. z. z o. z. (Pesek) v Ljubljani; 22. apr. 1927;

5. Efektna banka — Miro Jankole v Ljubljani; 12. okt. 1927.

Poleg teh je še Slavenska banka d. d. s sedežem in centralo v Zagrebu, ki je prišla v konkurz 1. 1927.

Tako je torej to vprašanje sedaj dokončno rešeno. Prizadeti rojaki-izseljenci naj torej po navodilih, ki jih je objavil »Vestnik« in ostali izseljenski časopisi, prijavijo svoje terjatve za zgoraj navedene denarne zavode pri Poštni hranilnici v Beogradu. Zadnji dan je 3. december 1940.

Ob tej priliki se je spet jasno pokazal velik pomen zasebne izseljenske organizacije za koristi naših na tujem.

Naročnikom v USA

Število naročnikov v USA sicer počasi, vendar stalno narašča, za kar smo zelo hvaležni našim zastopnikom.

Ponovno prosimo po vseh naselbinah agilnih zastopnikov, ki bi list razširjali. Čim več naročnikov bomo dobili, tem lepši in večji bo »Izseljenski vestnik«. Postati mora list vse »Slovenije na tujem«, in sicer tak, da bo ta Slovenija nanj pomorna.

Našim naročnikom v Franciji

Ker nismo imeli novih naslovov naših naročnikov iz obsejnih francoskih pokrajin, smo pošiljali list za te kraje skupno na generalni konzulat v Chaumont, ki je bil tako ljubezniv, da jih je razposlal po naslovih, kolikor so mu bili znani. Ostale je izročil g. Grimsu, ki jih bo razdelil, ko bo izvedel za naslove. Kdor bi ga ne bil dobil, naj se obrne torej na g. Grimsa.

Uprava se trudi, najti prave naslove, da bi mogla list vsem naročnikom točno pošiljati. Zato prosimo potrpljenja in sodelovanja, da to čimprej uredimo. Vse naročnike pa prosimo, naj nam vse spremembe glede naslovov točno sporočajo.

TORD:

Zaupajte svoji domovini!

Tudi v izseljenstvu širom po svetu begajo našega človeka najrazličnejše vesti, ki so delo sovražnikov naše države in našega naroda in imajo namen, vzbuditi v srcih izseljencev nezaupanje do svoje rodne države in malodušnost glede naše prihodnosti.

Naš narod je imel že zelo težke preizkušnje v svoji zgodovini. Bili so časi, ko je vse kazalo, da so slovenskemu narodu dnevi šteti. Toda naš človek ni do sedaj nikdar klonil, temveč pogumno in junaško šel v vse te razmere, trdno veroval v svojo prihodnost in se krepko boril za svoj obstanek. Z vero v Boga in njegovo pomoč, z zaupanjem v svojo Kraljico Mater božjo Marijo, pa z odločno voljo, braniti svoje najdražje, je šel preko ovir in do sedaj še vsekdar zmagal.

Tudi v teh težkih dneh ne smemo biti drugačni, ne mi tu doma, ne naš slovenski človek v tujini. Ne poslušajmo takih vesti! Ne verjemimo jim! Posebno si pa ne dajmo ubiti močne vere v našo prihodnost in svojega zaupanja v božje in Marijino varstvo.

Izseljenci širom po svetu, krepko stojte v svoji zvestobi do naroda in države in pobijajte vse vesti, ki bi se širile proti nam in Vam, in preprečujte delo naših sovražnikov! Naše nade so v Vas in na Vas. Vsako slovensko srce, kjer koli na svetu je, je košček Slovenije in košček Jugoslavije. Vsi ti koščki, tesno povezani med seboj v ljubezni in upanju, pa tudi v odločnem delu in žrtvah, pomenijo mogočno narodno skupnost, ki bo nepremagljiva, kakor je bila nepremagljiva do sedaj nad tisoč let naše težke, trpljenja, a tudi svetlih zgledov polne zgodovine.

Urednike vseh inozemskih slovenskih časopisov in revij prosimo, da v tem smislu pišejo in pomagajo svojemu narodu in svoji domovini.

Po vseh državah sveta imamo med izseljenci može, močne in vplivne, ki zavzemajo vidna mesta v tamkajšnjem javnem in zasebnem življenju. Sedanji čas nalaga vsem tem častno in veliko dolžnost, da svoj vpliv in položaj porabljajo tudi za varstvo in zaščito svoje domovine. Koliko so n. pr. ameriški Slovenci v zadnji svetovni vojni storili in žrtvovali za svojo domovino in njeno svobodo! Prav to je danes dolžnost vseh rojakov po širnem svetu.

Velik je danes čas. Bodimo še mi veliki, pa se nam ni treba ničesar bati. Naš veliki narodni voditelj nam je napisal velike preroške besede: »Vedite, da se naša zgodovina sedaj šele začneja!« Prihodnost je samo tistih, ki bodo junaški, požrtvovalni in delavni! In taki bodimo mi vsi!

Jožko Rozman:

Nekaj praktičnih pogledov na sezonsko izseljevanje

Izredno razmere, v katerih letos živimo, bodo — vsaj tako kaže — močno omejile sezonsko izseljevanje. Le nekaj malega naših ljudi — in še ti po zelo strogih pogojih, posebno glede starosti — bodo mogli oditi preko meje.

Lani smo imeli samo v Nemčiji nad 12.000 sezoncev, v Franciji mnogo manj, in to po večini takih, ki so ostali tam še od prejšnje sezone.

Letos bo vsega skupaj, kakor je videti, moglo oditi na delo v Francijo in Nemčijo le nekaj tisoč sezonskih delavcev. Obe državi bi jih sicer želeli znatno več, toda prav te negotove razmere stavlja v pogledu sezonskega izseljevanja velike, nepremostljive ovire.

Eno je torej gotovo: v takih negotovih razmerah sezonsko izseljevanje ne more zavzeti takšnega obsega kot v normalnih časih.

Koliko je ta pojav v korist in škodo narodu in državi, je seveda poglavje zase. V korist morda samo toliko, da se omili pritisk delovnih moči na naš notranji delovni trg. Kolika pa je škoda v moralnem in narodnem pogledu, je težko preценiti. Ta škoda je slej ko prej velikanska.

Kadar torej govorimo o sezonskem izseljevanju, bi morali vsi, ki imajo kakor koli opravka s tem vprašanjem, posebno oblasti, skrbeti, da pojde z našimi sezonci nekaj ljudi, ki bodo tem delavcem v tujini voditelji, učitelji, vzgojitelji in ki bodo predvsem znali braniti njihove pravice. Da se nam dela vsako leto tako velika škoda in da nam propada toliko tisočev dobrih fantov in deklet, je vzrok v tem, ker dopustimo, da gredo v tujino povsem sami, brez vsakega pravega vodstva in nadzorstva, nepoučeni o razmerah, v katere se podajajo, duhovno nepripravljani. Pa se čudimo potem in iščemo vzrokov nemoralnosti in odtujitvi od rodne zemlje!

Doma v fari je duhovnik, učitelj, prosvetno društvo, so starši, so sorodniki, kar vse človeka vzgojno in npravno dviga. Vsega tega na tujem ni. Za kak dan, tako mimogrede ob večjih praznikih, pride duhovnik — saj več tudi ne more, če hoče v razmeroma kratkem času, ki mu je na razpolago, obiskati čim več rojakov.

In vendar je v tujini mnogo več nevarnosti za mladino kot doma. Kaj vse se dogaja, je zelo drastično opisal gosp. Skafar v svojem poročilu o življenju naših sezoncev, ki odhajajo v Vojvodino in v druge žitrodne pokrajine v naši državi.*

Pa bo kdo ugovarjal, češ kje pa naj za vse to vzamemo potrebnih sredstev. Vsakdo, ki gre na delo v tujo državo, je zavezan plačati posebno takso. Ta znaša sedaj na osebo 50 din. Pri tako velikem številu ljudi se nabere že lep znesek. Na drugi strani pa ti delavci prinesejo velik del zaslužka domov. Zato ne drži prav noben ugovor, da za reševanje tega vprašanja ni možno najti denarnih sredstev. Pišemo, hvalimo, koliko nam vsako leto prinaša izseljenstvo denarnih koristi, prav nič pa ne storimo, da bi s temi sredstvi poskrbeli, da se ti ljudje ne bi potapljali v nemorali in to še prinašali s seboj ter okuževali druge. Če za drugo ne, za to bi prvenstveno morala biti sredstva na razpolago. Saj tu ni treba prav nobenih novih investicij niti posojil, marveč bi se uporabila sredstva, ki jih ti delavci sami plačujejo in prinašajo domov kot svoj zaslužek. Samo lani so slovenski sezonski izseljenci vplačali v izseljenski fond 5 milijone dinarjev.

Posebno letos, ko število ne bo tako veliko, bi se dalo to idealno urediti.

Nastane drugo vprašanje: kaj pa s tistimi, ki bodo ostali doma? Posebno letos bo to zelo težko. Že tisti, ki so vsako leto šli kot zidarSKI delavci po vsej Sloveniji, bodo težko dobili zaposlitev, kajti verjetno je, da gradbena delavnost ne bo velika. Tako bodo že ti brez dela. Pritisk bo tedaj na domači delovni trg izredno velik.

Treba bo torej misliti na to, kako dati kruha vsem tem ljudem. Letos se vrše velika državna dela. Pri teh je zaposlenih zelo mnogo delavcev z juga naše države. Ali bi ne bilo prav, da se prvenstveno zaposlijo naši delavci-sezonci, ki letos ne bodo mogli za kruhom na tuje?

In dalje: tudi pri nas v Sloveniji je še veliko zemlje, ki bi postala plodna, če se izvedejo melioracijska dela. Vse to pa čaka in dejansko propada. V pogledu naseljevanja, izsuševanja močvirij itd. nam je Italija lahko za zgled.

Zato ni treba samo birokracije, taks in ovir. Treba je namreč več smisla za praktična socialno-gospodarska vprašanja, in marsikaj bo drugače. V takih razmerah pa žanjejo posebno tisti, ki sejejo med narod mržnjo in nezadovoljstvo.

V obeh smereh: v skrbi za tiste, ki gredo na tuje, in za one, ki ostanejo doma, da dobe kruha in prave vzgoje, je potrebno smotno in intenzivno delo.

TORD:

Slovenski izseljenski komisarji

Poleg konzulov, katere nastavlja in plačuje naše zunanje ministrstvo, je po večjih središčih jugoslovskega izseljenstva socialno ministrstvo do sedaj nastavljal izseljenske komisarje, ki so imeli izrecno nalogo, skrbeti za naše rojake, jih varovati, voditi ter jim pomagati v vseh njihovih potrebah. Take komisariate smo imeli do sedaj zlasti v Düsseldorfu, Parizu, New Yorku in Buenos Airesu. Kjer so bili postavljeni pravi možje, ki so imeli razumevanje za jugoslovskega izseljenca, so zelo mnogo dobrega storili za naše ljudi. Ko je bil na primer v Düssel-

* Izseljenski vestnik 1959, št. 8—9!

dorfu komisar g. Maks Goričar, je bil pravi blagoslov za naše rojake. Sedaj pa, ko se preureja tudi naša izseljenska služba in je na tem, da se razdeli tudi državni izseljenski fond, je na tem, da bo padla tudi ta koristna ustanova, ki se je iz tega fonda vzdrževala. S 30. aprilom so se ukinili razen komisariata v Nemčiji vsi ostali komisariati. Nastane vprašanje, kaj sedaj? Kako odslej urediti to ustanovo, da naše izseljstvo ne bo škode trpelo. Izseljenski fond se bo predvidoma razdelil na Ljubljano, Zagreb in Belgrad.

Glede nas Slovencev naša banovina gotovo ne bo zmogla ogromnih stroškov, da bi vzdrževala lastne slovenske komisariate po vseh državah slovenskega izseljenstva. Vendar pa se nekaj mora storiti.

Družba sv. Rafaela je predlagala kr. banski upravi uvedbo častnih izseljenskih komisariatov. Po vseh večjih središčih slovenskega izseljenstva naj bi se izbral, odlični možje izmed naših izseljencev, ki so že do sedaj pokazali delavoljnost ter bili zaščitniki in vodniki naših rojakov. Te naj bi naprosili, da bi sprejeli čast in delo častnih izseljenskih komisarjev. Imencvali bi jih bani posameznih banovin. Opravljali bi službo nekakih posredovalcev med naselbinami in ondotnimi konzulati, kakor tudi med naselbinami in banovinami tu doma. Tem komisarjem naj bi tudi zunanje ministrstvo dalo značaj svojih zastopnikov, tako nekako, kakor so bili do sedaj častni konzuli. Banovina bi jim dajala za kritje najvažnejših stroškov te službe kak honorar, ki pa bi bil bolj priznanje kot plača. Kajti izven dvoma je, da bi se ti možje iz ljubezni do svoje države in naroda radi žrtvovali za to veliko poslanstvo med svojimi rojaki.

Tako bi dobile naše banovine neposredne stike z vsem našim izseljenstvom po svetu, s čimer bi res dosegle velike uspehe na način, ki bi bil dosegljiv tudi z malimi sredstvi, ki z njimi razpolagajo.

Vsekakor je ta predlog vreden vsega uvaževanja in preučevanja.

Jan Plestenjak:

Majniška

V kotu nam majnik sameva
in roža za rožo veneva
in Materi božji so kalne oči
in sonce skozi okna ne najde poti,
odkar očeta v hiši ni...

Ves dom je puščava
in mrtva krog hiše planjava:
še rože iz tal ne želé
in tako čudno trudno nam vsem je srce,
Bog ve, če očetu slabo ne gre...

Zvečer je vse tiho, le k šmarnicam zvoni,
zvoni, zvon joče, drhti in ječi
in iz daljnih krajev kliče svoje ljudi.

En molijo sreča in duše in hiše:
»Marija, še rože nam več ne cvetó,
in mračno nad nami je nebo
kot bi naše ne biló...
Marija, Ti si se tudi selila,
bežala, pri tujcih kruha iskala,
Ti veš, kako je potem doma prazno,
Ti veš, kako je na tujem težko.

Pokaži očetu pota, ki do doma gredo,
da bo spet v hiši svetlo
in da bodo rože pri majniku rdeče in belo dahnile
in da bodo materi solze krvave usahnile.

Majniška lučka

Zarje se še niso nasmehnile in Blegoš in Ratitovec sta še svetlo mežikala na ravni pod seboj, ko je v Temačevem zazvonilo. Sprva nekam plašno, tiho in sunkoma, potem pa mehko in razposajeno, ko se je oglasil še desni tovariš. Domicila sta se in jela pritrkavati, da je na vasi vse osupnilo. Gospodarji so spregli in priklenili živinčeta, gospodinje so begale iz hleva v vežo in iz veže v kamro, dekle so pokladale živini, ki je začudno gledala, zakaj se danes tako mudi, ko je še skoraj dan. Še psi so potihnili in se potulili v svojih kočurah; zvonjenje, ki jih je drugače ščegetalo in zbadalo po ušesih, jim je bilo danes prečudno sladkobno.

»Pohiti se, pohiti!« je zarenčal Jerga, ker se mu je hlapec prepočasi motovilil.

»Ne klobeštraj kot bi stópe prenašala!« se je jezila Miklavževka, ker se Agata ni mogla izmotati iz hleva.

Nas je bilo takrat pet in rekli so, da smo zalegli za deset. Če se nismo podili po travnikih, smo brozgali po potoku, delali jezera, spuščali ladje in čolne ali smo se pa skrivali po skednjih in po drevju, bili v napoto starih ženicam in v nadlego psom, za žalost materi in skrb očetu, ki se je takrat mučil za kruh nekje tam daleč na Prusovskem. Nam se je to neznansko daleč zdelo in ko smo vsak večer molili zarj, se nam je tako zasmilil, da smo še v sanjah jokali.

»Mama, že zvonil!« smi tisti večer pridirjali domov in čudno mehko nam je bilo v dušah. Zdelo se nam je, da je to zvonjenje nekaj posebnega, nekaj svetega in zdelo se nam je, da je v to zvonjenje zamaknjeno drevje, da so vanj zaverovane hiše, nikjer se ni nič premaknilo, še lastovke so nepremično čepele na žicah in poslušale in še vrabci so se poskrili v mejah.

»Zvoni, zvoni!« je zatrjevala mati in obraz ji je bil prazničen in vsa gibčna je bila in mlada. Po hiši je bilo pospravljeno kot za veliki teden in na oknih so rože kar vidno odpirale svoje čaše in srebale opoj, ki se je tedaj razlival po naši pokrajini.

»Kar hitro, šmarnice se začno!« nam je ukazala, nas segnala k vodnjaku in nas umila. Drli smo se drugače na vse pretege, voda nas je kar rezala, tisti večer pa smo tiho prenašali, voda se nam je zdela gorka in materina roka celo vroča.

V kotu, koder so bile o božiču postavljene jaslice, se je blestel majnik. Prečudezna lučka Mati božja, vsa v belo oblečena, je stala med rožami, ki jih je mati tisti dan nabrala, ne da bi mi videli in vedeli. Razločno sem opazil marjetice, volovske oči, travniške sončnice, vse še nekam v popju, rumene lilije iz Gabrovice in Marijine čevljičke. Bel trak je obkrožal majnik in se zavezoval nad Marijo v pentljo, ki jo je znala tako mehko in lepo zaviti le mati. Pred Marijo je že stala steklena, čisto zelena čaša in v njej olje. »Le kdaj in kje jo je kupila?« me je mučila misel. Vse sem prebrskal po hiši in še v materino skrinjo sem se vtihotapil.

Na vsa okna je obesila mati oprana zagrinjala, umila šipe in javorjeva miza je bila bela ko o božiču ali veliki noči.

»Pa pojdimol!« je ukazala, prižgala lučko, potegnila zagrinjala čez okna, da nam je bilo v dremavi in trepetajoči svetlobi tesno in sladko obenem.

»Oče naš...« in spet: »Se za očeta, da bi mu Kraljica majnika izprosila zdravja in sreče: Oče naš...« Molila je tiho in glas se ji je čudno tresel in zdelo se mi je, da ji je zdaj pa zdaj zdrknila solza pod oltarček. Tudi nas je nekaj dušilo in stiskalo; misel na očeta je bila grenka. Vse drugače bi bilo, če bi bil med nami tudi oče. Pa sem pogledal Kraljico majnika in zazdelo se mi je, da se mi je nasmehnila kot nekdam Bernardki in da je hotela dvigniti roko in nas blagosloviti.

»Sedaj pa kar!« je šepnila mati. Lučka je trepetala, zdaj pa zdaj prasnila in tiho, pobožno smo šli iz hiše. Potrkavalo je in po stezah, po kolovozih, po bližnjicah in po cesti so hoteli v cerkev moški in ženske, jih prehitevali otroci, ki pa niso kričali kot sicer.

»Bog daj, Franca!« je mater pozdravila mlinarica; težko je dihala, pot jo je že upehala.

»Bog daj!« ji je odzdravila mati. Z mlinarico sta si bili dobri in mi smo jo še posebno radi imeli. Zmerom nam je postregla s hruševno moko in s kruhom, kakršnega v vsej vasi niso imeli.

»Kako je pa z Janezom? Ali ti kaj piše? Revica, vem, da te skrbi!« je skoraj ihtela, saj se je najbrž spomnila moža, ki ga je že pred leti pokopala.

»Piše že, vendar zadnji čas po malem!« je zajecjala mati nekam zaskrbljeno.

»Daleč je, daleč! Saj nisi ne žena ne vdova!« je namignila mlinarica in nas pogledala s svojimi dobrimi očmi.

»Janezek, jutri pa le pridi, nekaj imam zate!« mi je rekla mehko in usmiljeno.

»Vidiš, tam gre pa Lačnica. Ubožica, zdaj je že leto dni vdova.« je šepnila materi.

»Saj res. Sredi majnika je bilo!«

»Da, sredi majnika ga je zasulo! Se zdaj vem, kako je jokala. V cerkev smo šli in kar stresalo jo je. »Le kaj ti je?« sem jo vprašala. »Veš, lučka pri majniku mi je ugasnila, kaj, če se Tonetu ni kaj zgodilo.« je gohtala in se ni dala potolažiti. Vse smo ji dopovedovale, naj vražam ne verjame, pa je bilo vse zastoj. »Meni vse tako pravi, da se je ponesrečil; to noč, ko mi je lučka ugasnila, se mi je čudno sanjalo. Toneta sem videla; ležal je v jami in počasi je dihal. Poleg njega je brlela lučka in tedaj... tedaj je nenadoma ugasnila in Tone je le še globoko dihnul, potem pa se ni več ganil.« Mlinarica je govorila sunkoma, mislila je tudi na svojega moža. Mati je zdaj pa zdaj globoko zasopla in otroci smo se zaskrbljeno spogledali. Vsi smo se spomnili očeta in vse je zaskrbelo, če ni morda lučka ugasnila.

»Joj, sirota!« je zavzdihnila mati in ni mogla več spregovoriti.

V cerkvi je vse pelo, peli so venci iz bršljana in smrečja in pele so rože. Tiščali smo se k materi in molili, trepetali od neznanne groze, zdaj pa zdaj se zagledali v lučke na Marijinem oltarju, če katera umira in če je katera morda ugasnila. V molitev sta se vrivala skrb in strah, če morda doma ni ugasnila lučka — joj — in če je, potem je očeta tam na Prusovskem zasulo!

Tiste dni se nismo podili po travnikih, nismo dražili starih ženic in nismo nagajali psom. Iz šole in v šolo smo hodili prečudno mirno in učeno.

Mati je vsak hip pogledala v hišo, če lučka še gori in če je le za spoznanje utripala, ji je prišla olja in premenila dušico. Tudi jaz sem zdaj pa zdaj skrivoma švignil v hišo in za nekaj ur zadušil skrb, ki me je glodala. Oče še nič ni pisal in če lučka ugasne, joj, potem ga nikoli več ne bom videl.

Pomoči sem se večkrat prebudil in pogledal v kot in zmerom se mi je Mati božja nasmehnila kot bi hotela reči: »Nič se ne boj, lučka še zmerom gori in oče misli nate!« Mati je nekajkrat tiho, komaj slišno pridrsala iz svoje kamre in ogledovala lučko, jo popravljala in ji dolivala, tudi njo je skrb, da ne bi ugasnila, mučila in ji kradla spanje.

Vsak večer smo romali k šmarnicam, vsak večer molili za očeta, da bi mu lučka ne ugasnila.

»Otroci so se ti pa kar spremenili!« nas je pohvalila Jergovka. Materi je dobro delo, ni ji pa razodela skrbi.

Vsak večer je mati popravila lučko in vsako dopoldne mukoma čakala Grimsa, ki naj bi ji prinesel pismo iz Loke, da je oče zdrav in da nas pozdravlja in da nam naroča, naj varujemo lučko.

Joj, če bi ugasnila!

Kraljica majnika mi je vendar obljubila, da ne bo!

Bilo je sredi majnika in lučka je še zmerom gorela, oče pa še nič ni pisal. In smo še bolj molili in še bolj pazili na lučko.

»Ce ugasne? Ce ugasne?« nas je dušila skrb, upanje in ljubezen, okopana v veri do Matere božje v kotu, sta nas pa tolažila: »Ne bo ugasnila!«

»Franca, vendar se ti je ogasil.« se je nasmehnil pismonoša Grims in ji dal pismo, ki ga je mati nekam težko vzela v roko, ker se je bala, da ji morda razodene nesrečo.

»Zdrav sem in delamo skoraj noč in dan. Se pisati ne utegnem. Spominjajte se me pri šmarnicah...« je pisal in v nas vse je dahnila sreča in lučka pri majniku v kotu je vzplapolala proti Materi božji v zahvalo.

»Pri nas pa lučka ne bo ugasnila!« sem povedal tisti večer mlinarici in še ona je bila srečna.

Ivan Kmet:

Na Bregu

(Dalje.)

Pes je legel k njemu, se mu privijal, lizal ga po lasih in obrazu.

»Domov morava!« je preudaril Tone.

Obrnil se je, kot bi se ustrašil sam svojega glasu. V duhu je premeril razdaljo. Debelo urol mu je zašumelo v glavi.

Izza gore se je prikazal mesec. Velika bakrena krogla je silila med drevje; gosto listje vrhov je komaj propuščalo redke žarke na vlažna tla. Ozka proga je posvetila v Koprivarjev obraz. Globoko vdrtle oči so razkrivale trpljenje, ki ga je začrtal strah pred smrtjo. Tone je stekel na tratino, ki se je zasvetila med debli. Prepoznal je robec z osvežujočo roso.

Mokri obkladki in hlad, ki je vel po gozdu, je zbudil še ostale moči v utrujenem telesu. Dvignil se je na roke, se zazrl v Toneta in se molče nasmehnil. Po dolgem trudu ga je spravil pokonci. Kolena so mu klecala, glava je klonila na prsi. Počasi in omahujoče sta stopala drug od druge po razritih kolovozih. Tišina se je širila po prostranih gmajnah, le tu pa tam je zafrfotala nočna ptica in se speljala v varnejše zavetje. Koprivar je zamišljen buljil predse, neizgovorjeno čustvo je tonilo v megleni kopreni.

*

Zgodaj so zapeli cepci po podeh. Kolikor je bilo spomladi dežja preveč, ga je bilo poleti premalo. Strn je najprej dušila moča, ko je pa prišel sveti Urh, jo je vročina kar stisnila. Od zemlje je želtelo, dušljiva soparica je rasla od dne do dne. Segreto ozračje je trepetalo, da so še murni tožili: zori ali zgori! Prazne kašče so prisilile pajkije, da so zmagoslavno zagodrnjali: nič več lačen, nič več lačen.

Bregarjevim se je letina še kar dobro obnesla. Le kleno ni bilo zrnje kot druga leta, pa snet je pšenico ošvrknila. Ko so spravili v skrinje, je Tone začel svojo pot kakor že nekaj let sem; od gospodarja do gospodarja s cepmi na rami in kamizolo čez pleča. Moral je. Ta mu je zoral par krajev, oni je pripeljal drv iz Kremenjaka. Tudi Ančka je bila redko doma. Sama mati je škrenčala okrog domačije, pa je bilo vedno lepo opravljeno, ko so se zbrali zvečer pri kamniti mizi pred hišo.

Vselej je pogovor nanesel na očeta.

»Nič ne piše,« je zašepetala mati in se zastrmela v sklenjene roke, ki so utrujene počivale na hladnem kamnu. Utihihli so. Spomini so oživel, skrb in žalost sta polnili srca. Vsak dan gre mati z novim upanjem gledat na pošto. Tako je prazno po hiši. Kolikokrat je na skrivaj jokala. »Kako sem neumna,« je karala samo sebe in mukoma zatajevala bol pred otrokoma.

Težki koraki so zmotili v tiho otožje se pogrezujoče duše. Klančev je prinesel pismo in odkrevsal po stezi.

»Oče! Vsi hkrati so se spogledali. Bojazen in nestrpna vedečnost se jim je zasvetila v očeh. V hiši so prizgali luč. Pismo je bilo marogasto od pečatov. Zadišalo je po tujini, po velikih mestih, o katerih so v domišljiji ustvarjali podobe. Se črke so bile tako tuje.

Dragi domači!

Po dolgem stikanju sem vendar službo dobil. Ne smem trditi, da je slaba, a občutil sem že prve dni, da je težka in nevarna; prav zato morda boljše plačana. Slovenec kar hlasta za takimi službami. Ne boji se gledati smrti v oči. Saj kdor ljubi dom, tistega more zadržati samo smrt. Delam globoko v rovih. Od jutra do večera je noč, od večera do jutra tema. Toda v sredino zemlje bi se zaril s smehom na ustnicah in šalo na jeziku, če bi bilo treba. Vem, zakaj se trudim. Domačija mi ne gre iz spomina. Seje zdaj vem, koliko je vredna lastna gruda. Tone, kako kmetuješ? Mater ubogaj! Za svet se obrni na Koprivarja, rad ti bo pomagal! Streho na kozolecu prekrij, sicer ti bo skapala čez zimo! Drv ne napravljaj v bukovoju! Pod lazom je štorov brez škoda. — Se kaj bi pisal, pa se mi roka trese, ki je bolj vajena rovnice kot peresa.

Tone je odložil pismo. »Čast Bogu! Tako sem se bala,« je izpregovorila mati in so smehljaje ozrla na Ančko. Skrivnostna roka je odstranila težo, ki je pritiskala na duše. Prosteje so zadihali. Na Breg je legla nova moč. Veselje do življenja se je zbudilo v njem.

Toneta so vzravnale očetove besede, ki so mu zvenele v ušesih. Ponos je začutil v srcu. Dvignil je glavo: »Če Bog da, nas ne bodo kar tako.« »Da bi se le zdrav vrnili!« je zaskrbelo mater. Oče je bil tako blizu. Na papirju so gledali njegovo ljubezen, sledove žuljavih rok. Lahna senca je vendarle pokrila Tonetov obraz. Ali ga ni v nedeljo pred mašo pilil Lončar: »Ti bi šel, da se ne bi stari dušil pod zemljo. Saj te je zadosti skupaj!« Bog ve, da bi šel, ko bi ga oče pustil. Ni mu zaupal. »Premlad si, pozabil bi na dom,« je dejal. Toda sosledje so mu zamerili. Četudi se bo oče bogat vrnil, bo ostal očeitek na Tonetu.

Mati je spravila pismo v omaro. Ančka je vzela mlek. Zategnjeno, kot bi se pripravila, so molili rožni venec. Na koncu so prstavi očenaš za očeta. Nato so posedli okoli peči. Luč je komaj brlela. Blede sence je razprezala po hiši. Pogovarjali so se o očetu; niti ena misel ni ostala prikrita. Še v sanjah so romale v daljno tujino...

*

Naslednji teden so se sosede spravili nad češplje. Delo po polju je počivalo. Saj tako nujnega tedaj ni bilo, le z nastilom so nekateri vili. Po vasi je bilo živo. Čampelj so se šibili pod težkim sadjem. Komaj so čakali, da si spet zravnaajo hrbte. Letos je obrodilo, da še najstarejši ljudje ne pomnijo kaj takega. Posode je začelo primanjkovati. Trgatev je dobro obetala, da se bodo komaj zvrstili sodi po zidanicah. Ljudje in fantje so se plazili po bodočem drevju, tresli in otepali; dekleta so pobirala in nosila v kleti.

Okoli Bregarjevine se je vse pripogibalo. »Še spraviti ne bomo mogli,« se je bahal Tone, ko je hodil po vrtu ter tu in tam odtrgal čampelj, če je že dodobra dozorel.

»Pri laz u ne bomo še,« se je oglasila mati, ki je lomila brst. »Dokler je tako vreme, se nič ne mudi. Sladkobe bo šele zdaj dobilo.«

Tone je vzel grablje in ogledoval čeljusti, če že spet kakega zoba ni.

»Kar grem.«

»Pri laz u začni,« je listje najbolj na debelo. Bom precej za teboj. Še obod sadja bom dala v peč,« je odvrnila mati in z butaro suhljadi hitela v vežo.

»Ta Tone! Vesel ga mora biti človek. Ni se zmotil oče, da mi bo v veselje. Samo delo ga je,« se je smejala mati, ko je slišala, kako si žvižga v klanec.

Urno je odpravila, zaklenila vežna vrata in šla za njim. Ančka je bila spe! pri Koprivarju. Pismo mu je nesla pokazati, pa kaj bo delala. »Da je le službo dobil,« je materi misel zašla v tujino.

Dopolodne sta grabila. Ni čakati zadnjega lista z drevesa. Burja pritisne, začne deževati, nastila ni pa nič v lopi. Potlej je pa še smrekovina dobra, da jo vrže pod živino.

Sama sta bila v gozdu, pa bi človek mislil, da jih je bilo deset, tako sta ravsala. Pri razritem potu je rasel kup, na katerega sta pehala listje.

»Sveti križ božji, bova pa še jutri.« Mati je zakopala grablje v kup. »Ura gre že na poldne, moram iti za južno pripravit.«

»Jaz grem pa za krovnicami.«

»Kmalu pridi!« je zabičevala in se spustila ob robu gozda proti domu.

Tone je pogledal v laz. Visoko v rebri je viselo nekaj Bregarjevih njivic. Oče jih je iztrgal lakomnemu grmovju, ki se je še zdaj paslo na skalnatih oplazih. Komaj bi bilo, da bi vedno vihtel rovnico nad robidovjem. Ajda je bila še bela. Obrnil je vršiček. Zeleno zrnje je pečalo izza cvetov.

»Polna je,« se je čudil. Na tako pustem kraju, kamor še gnoja ni moči speljati, pa tako lepo kaže. Dvignil je pogled, zazrl se je v daljavo. Oblaki so zagrinjali nebo, pa ni bilo kazno, da bo dež. Na jesen je redko jasno in sončno. Koprivarjeve njive so se krivile po bregu na nasprotni strani Dolejske gmajne. Siroki plahi ajde so rjaveli. Zgodaj je sejal; če jo dan prej vržeš, jo teden prej zanješ.

Zavil je po zaraslem potu ob hribu. Pogledal je okrog sebe, nato pa izginil v grmovje, kjer je imel spravljene zadržge. Marsikateremu zajcu je že zastala sapa pod njegovo zanko. Oprezno je lazil po stehaz, katere je le redkokdaj merila človeška stopinja. Stare leske, vitki hrastički, ki se upogibajo na pota, so kakor nalašč za stave. Se na misel mu ni prišlo, da bi krovnice iskal. Doma za streho jih je še precejšen šop.

*

Po vasi so pele preklice. Tonetu se je kar samo smejalo: »Kot bi z višnjevimi rjuhami zagnil drevje.« Ogledoval je kozolec. »Res, rebra se vidijo,« je pomislil in ugibal, katerega krovca bi dobil. Precej jih je, pa ga ni, da bi rekel: tale trdno naredi.

(Dalje prihodnjič.)

Na obisku v ameriški Sloveniji

(Dalje.)

V Clevelandu izhaja tudi glasilo mogočne KSK Jednote. Urejuje ga g. Ivan Zupan, s katerim se poznavala še iz leta 1908. Takrat je bil član pevskega društva »Domovine«, ki je oskrbovalo cerkveno petje pri slovenskih službah božjih v cerkvi sv. Miklavža.

Spominjam se prav dobro, ko smo imeli na Miklavževo nedeljo leta 1909. prvič v tej cerkvi službo božjo, kamor so prišla vsa katoliška društva z zastavami. Ameriški Slovenci so hoteli takrat začutiti v tujini vsaj košček svoje domovine. Pa so se spravili v zvonik te cerkve moške in pritrkavali kakor tu doma. Židje iz vse okolice (vsa okolica je namreč židovska) so začudeni gledali v zvonik in poslušali, česar še niso slišali nikdar. In to pritrkavanje je organiziral in tudi vodil gospod Zupan. Sedaj je urednik »Glasila KSK« od njegove ustanovitve. Pozneje sva bila skupaj v Chicagu in je bil tudi tam cerkveni pevec. Kajpada sem šel k njemu z veseljem, da se pozdraviva. Obljubil je več raznih stvari za naš izseljenski muzej.

Pesnik Ivan Zorman, ameriški slovenski slavček mu pravijo, je izdal že štiri zvezke pesmi. Ta gospod je kot deček pel v cerkvi Zalostne Matere božje, to je v dvorani novoustanovljene župnije v Clevelandu, s svojim očetom, ki je bil organist hrvatske cerkve sv. Pavla. Glas je imel kot zvon in še danes mi zveni v ušesih. Kadar je zapel, je vsa cerkev prenehala z molitvijo, vse glave so se dvignile iznad molitvenikov in poslušale. Veselo sva se pozdravila.

Dr. Mali, zobozdravnik, je bil tam prvi ministrant v Ameriki leta 1906. in v skupini prvih otrok, ki so v novi župniji prejeli prvo sveto obhajilo.

G. Mihael Setnikar, stara vrhuška korenina, je bil moj prvi cerkveni ključar s pokojnim g. Stankom, doma iz Žužemberka, oba moža vredna vsega spoštovanja.

Gospodje Ivan Gornik, Jernej Knaus, Franc Suhadolnik, Ivan Princ in drugih dolga vrsta — kdo bi se mogel vseh spominjati —, so bili moške, ki so bili svoje dni silno delavnji za napredek ameriške Slovenije. Kdo bi se čudil, če smo bili sedaj drug drugega veselji? Sicer smo drug drugemu oponašali sive lase, pa ker jih imamo vsi, ni bilo hudega.

Gospa Novakova, urednica »Zarje«, je bila pred leti s »Slovensko žensko zvezo« na obisku v Ljubljani.

G. Jože Grdina je mlajši, vendar je že več let v poslovni zvezi z Družbo sv. Rafaela. On je bil prvi, ki se je zavedel dolžnosti, ki jo ima vsak slovenski izseljenec, da nam namreč pomaga pri našem izseljenskem muzeju. Poslal nam je mnogo raznih slik, fotografij, programov, spominskih knjig, za kar smo mu hvaležni.

Kakor že omenjeno, je Cleveland največja slovenska naselbina v tujini. Baje je tam nad 35.000 Slovencev. Pionirsko delo med njimi je vršil msgr. V. Hribar, prvi slovenski župnik, ki je ustanovil župnijo sv. Vida in sezidal prvo slovensko cerkev v Clevelandu. Glavna naselbina je ob cesti Sv. Klare, »St. Clair Ave.«, ki je dolga gotovo do 50 km in teče iz središča mesta proti vzhodu ob jezeru Erie. Središče prvotne naselbine je bila 53. cesta, ki je delila naselbino v »Žužemberk« in »Ribnico«. V zapadnem delu so namreč imeli večino Žužemberčani, v vzhodnem pa Ribničani. Nikdar nisem vedel, da ima Suha krajina toliko ljudi. Saj jih je bilo v Clevelandu mnogo tisocev. Spominjam se, kako sem se prve mesece po svojem prvem prihodu v Ameriko čudil, ko nisem, vozeč se po clevelandski cestni železnici po St. Clairju, nikjer videl kake Slovenke, vsaj kakor se je meni zdelo. Gospe s klobuki in v kožuhih, po mojem pojmovanju same Američanke, so se vozile. Pa sedem nekoč v tramvaju in skušam z besednjakom čitati angleški dnevnik. Za menoj sedita dve dami. Pa pravi ena drugi: »Koga ste rjakli? Pogledam nazaj. Da, ti dve imenitni gospe sta, ki sta pa pravi in celi Žužemberčanki. In bil sem jih vesel in začel pravilno pojmovati tedanje ameriško blagostanje, ki je tudi izseljencem nudilo vse možnosti udobnega, primeroma bogatega življenja.

Msgr. Vitus Hribar je prav zgodaj ustanovil tudi slovensko farno šolo in postavil poleg cerkve veliko leseno šolsko stavbo, ki je imela v pritličju in prvem nadstropju šolske sobe, v tretjem nadstropju pa cerkveno dvorano. Da je danes na St. Clairju še toliko slovenske govornice in slovenskega duha, je vse njegovo delo.

Danes imajo mogočno zidano cerkev z dvema zvonikoma in še mogočnejše šolsko poslopje, kamor hodi do 1400 otrok v dnevno šolo. Oboje je pa delo njegovega naslednika msgr. Ponikvarja.

Slovenci so se danes razkropili po vsem Clevelandu in vidimo slovenska imena na trgovinah prav po vsej St. Clair Aveniji.

Tam je tudi mogočen slovenski Narodni dom, ki je nadomestil prvotni dve dvorani, Grdinovo in Knavsovo.

Tam je tudi slovenska banka.

Vsa trgovina v tej okolici je v rokah Slovencev in je mogočno razvita.

V tem okraju Slovenci tudi v politiki odločajo, ker imajo večino glasov pri volitvah. Zato imajo že mnogo let nazaj svoje lastne mestne očete v obč. svetu.

Med najvplivnejšimi Slovenci je sodnik g. Lavše, ki je odločen Slovenec in veliko stori za svoje rojake.

Zdravnik dr. Janko Kern je zelo vpliven mož in je tudi izdal velik angleško-slovensko slovar in angleško-slovensko čitanko.

(Dalje.)

TORD:

Ameriška Ljubljana pozdravlja novega častnega konzula

Nad 55.000 Slovencev je samo v mestu Clevelandu, nad sto tisoč v vsej državi Ohio. Kako je kričala potreba, da se za toliko število Slovencev nastavi častni konzul-Slovenec, ki bo razumel težnje ondotnega slovenstva in bo tudi imel srce zanj in smisel za velike naloge, ki jih stavlja sedanjí mednarodni položaj na ameriške Slovence, zlasti še na največjo slovensko naselbino na svetu. V Clevelandu samem so štiri velike slovenske župnije, štiri osnovne župnijske šole z nad tri tisoč slovenskimi otroki, je najmanj deset slovenskih narodnih domov, mogočno razvita slovenska trgovina, nad dve sto podpornih in kulturnih društev, imajo dva dnevnik, dva tednika, tri mesečnike, svoje knjižnice in še marsikaj.

Še večjega pomena za slovenski narod tu doma je njih politični vpliv, ki sega na celotno državno življenje USA. V več okrajih odločajo slovenski volilci, ker so v večini. Mestna občina upošteva Slovence, ki imajo v občinskem svetu več zastopnikov. Pri sodišču imajo sodnika g. Frana Lavšeta, odvetnika po poklicu, ki uživa izredno velik vpliv v vsem mestu in državi. Guverner države Ohio spoštuje Slovence, ker so v teh okrajih njegova opora. Tudi predsednik USA priznava vpliv Slovencev, še bolj pa njihovo izredno marljivost in konstruktivno delo, ki so ga izvršili in ga še vrše.

Vse to jasno kaže, kako nujno je bilo potrebno, da je v Clevelandu tudi zastopnik naše države, častni konzul, sam Slovenec, ki bo lahko izkoristil ta izredno ugodni položaj Slovencev tudi za našo državo in za naš narod tu doma.

Zato so se clevelandski Slovenci že dolgo let borili, da pridobe tudi mesto konzula zase. Naša sedanja vlada je spoznala upravičenost te zahteve in res imenovala clevelandskega rojaka, zdravnika dr. Jakoba Malija, za prvega slovenskega konzula v Clevelandu. Zato ni čuda, da so se razveselili, ko je naša vlada njih želji ustregla in jim imenovala moža, ki uživa ves ugled in spoštovanje ne samo med Slovenci, marveč tudi med Američani.

Novi častni konzul je otvoril svojo novo pisarno v Slovenskem narodnem domu, to je sredi slovenske naselbine, 14. aprila, kar so Slovenci porabili, da so na slovesen način proslavili ta veseli dogodek.

Novemu častnemu konzulu g. dr. Maliju naše iskrene čestitke!

Gospodu Kastelico v spomin

Govorje bi bilo slovenskim izseljencem, ko bi se ne bili našli idealni slovenski duhovniki, ki so pustili zložnejše življenje tu doma in odšli za njimi v tujino. Saj bi bili zapuščeni, kakor da so izpud neba padli. Kakor naš slovenski in z njim hrvaški izseljenec, ni bil zapuščeni in zanemarjeni izseljenec nobene druge narodnosti. »Mati domovina, zakaj si nas tako mačehovsko pozabila in zapustila?« je pred leti v »Amerikanskem Slovincu« zapisal g. župnik Cerne. Kako smo slovenski izseljenci to bridko čutili, kako nas je peklo v dno duše!

Med temi dobrotniki slovenskih izseljencev zavzema g. Jože Kastelic zelo odlično mesto, kajti malo je med njimi mož, ki bi s tako požrtvovalno ljubeznijo, pa tudi s tako neomajno vztrajnostjo delali zanje, kakor je delal prav on.

Najprej je šel v Francijo, na mesto g. Hafnerja, ki se je utrujen vrnil domov. Kakor da je pomladni, vse oživljajoči vetrič zapihljal nad vso severno Francijo, je bilo, ko je on tam nastopil. Hipoma smo pri Rafaelovi družbi začutili znake novega narodnega, kulturnega in verskega, predvsem pa karitativnega življenja po naselbinah, ki so mu bile izročene v vodstvo in varstvo. Začel je ustanavljati nova društva; stara je obnovil, pozivil in jim vdahnul novo življenje. Prireditelj za prireditelje je sledila v nepretrgani vrsti. Ustanovil je potujočo knjižnico, za katero je sam gromotno največ žrtvoval. Sam je trpel pomanjkanje, omejil je svoje telesne potrebe do skrajnosti, da je mogel dati svojemu rojaku kar največ tega, česar je potreboval za svoj gospodarski, pa tudi kulturni razvoj. Kakor nihče drugi, si je znal pridobiti naklonjenost ne samo tamkajšnjih cerkvenih, temveč tudi političnih in gospodarskih krogov. Vsi so takoj spoznali njegovo nesebično očetovsko skrb za slovenskega trpina in jo spoštovali, spoštovali njega, po njem pa tudi našega človeka in naš narod. Vsi lastniki rudnikov in industrijskih podjetij so ga upoštevali in zato zboljševali plače in položaj slovenskega delavca, mu dajali pridnosti pri podelitvi stanovanj mimo drugega.

V spominu mi je posebno njegovo delo, da je dobil v Francijo slovenskega izseljenskega učitelja g. Jankoviča, ker je videl, da ga nujno pri svojem delu potrebuje. Na svoje stroške je prišel osebno domov, ga pridobil za to, da je pustil udobno mesto šolskega upravitelja in odšel v Francijo na naporno delo. Posebno še ni bila lahka stvar, izposlovati mu potrebno dovoljenje pri bankni upravi. »Aha, ker ne morete tu doma uganjati klerikalne politike, bi jo šli pa radi širit v Francijo,« so mu rekli in prošnjo odbili. In ko bi g. Kastelic ne bil imel tiste odločnosti, tako značilne za njegov značaj — nekateri so jo imenovali »trmo« —, bi nikdar ne bil dosegel tega. Toda vztrajal je, pisal in pisal banu, v ministrstva, raznim vplivnim političnim osebnostim, na poslaništvo v Parizu, na konzulat v Metz u — zmagal. G. Jankovič je dobil slednjič brezplačni dopust za eno leto, za njegovo življenje je pa g. Kastelic poskrbel na ta način, da ga je rudniška uprava sprejela v službo kot tolmača. Zopet delo in stroški, da se je premagala tako ozkosrčna nenarodna politika. Naslednje leto je bilo isto. Zopet delo in stroški. Sele tretje leto se je dalo izposlovati dovoljenje za nedoločen čas. Tedaj sem spoznal gospoda Kastelico v vsej njegovi veličini, kot moža, ki ne klone pred težavami, ki se ne da ugnati, in ga spoštoval.

Takrat so pa začeli prositi naši trpini v Buenos Airesu v Argentini za slovenskega duhovnika. Prav tako zapuščeni in zanemarjeni so bili kot drugod po svetu. Pa so si tako želeli vodstva in varstva in ga tako milo prosili, da bi se človek zjokal. In ko smo videli to veliko delo g. Kastelica v Franciji in spoznali, da je treba za Buenos Aires samo moža s takim pionirskim značajem in pionirskimi zmožnostmi, s tako mačno vztrajnostjo, pa tudi s toliko ljubeznijo do izseljencev in ker se nam je zdelo, da bi v Franciji nov izseljenski duhovnik lahko vodil začeto delo nemoteno dalje, smo mu začeli prigovarjati, da bi šel v Argentino. In res se je po večmesečnem oklevanju odločil in odšel. Vsa slovenska naselbina v Franciji je zajokala, ko je odhajal. Kajti čutila je, kaj je z njim izgubila.

V Buenos Airesu je bilo isto kot v Franciji. Komaj je bil nekaj mesecev tam, že je vso naselbino organiziral, že ga je vzljubil njegov nadškof-kardinal in je imel vse vplivnejše duhovske kroge v mestu zase. Vsi so ga vzljubili, vsi mu pomagali in novo življenje se je začelo po vsej Argentini med našimi ljudmi.

Nekaj mesecev samo je minilo po njegovem prihodu, pa je že ustanovil mesečnik »Naše duhovno življenje«, ki je rasel in napredoval tako hitro, da se temu nismo mogli načuditi. V Severni Ameriki jih je bilo več sto tisoč, pa kako pozno

so doh^{iti}: svoj nabožni mesečnik. Gospod Kastelic ga je v Buenos Airesu ustanovil v nekaj mesecih in ga dvignil na višino, ki je ni dosegla morda nobena revija tudi doma. Spremenil ga je kmalu v tednik ter prilagodil ondodnim razmeram. Nekatere številke niso bile list, temveč že kar knjige.

Pri takšni iniciativnosti ni bilo čudno, da se je začel v delu utapljati. Spoznal je, da je to za enega preveč. Pa njegova strma se ni pomišljala. Sedel je na parnik in se pripeljal na evharistični kongres domov, da si najde pomočnikov. Pa ko je prišel domov, ali mislite, da je počival? Ne! Prišel je k Rafaelovi družbi in tu delal kot mravljja. Bilo je ravno po prvem slovenskem izseljenskem kongresu in treba je bilo izdati tiskano poročilo o poteku in sklepih kongresa. G. Kastelic se je lotil tega dela in v dobrem mesecu je bilo poročilo urejeno in tiskano. Za Južno Ameriko je pa pridobil g. J. Hladnika in g. Davida Doktoriča, ki sta sedaj oba tam.

Pa pot njegovega življenja v Buenos Airesu ni bila roznata. Ni šlo vse gladko. Ni se vse samo, ali vsaj z lahkoto naredilo. Nasprotno, boj — boj in nasprotovanje, intrige, tožbe itd., vsega na pretek. Obtožili so ga tu doma protidržavnosti, češ da se druži s hrvatskimi domobranci in ruje med izseljenci proti državi. Kolika krivica! Kdo je bolj ljubil svojo državo in svoj narod kot on? Ali so njegovi tožniki pustili iz ljubezni do naroda in države udobne in bogate službe in šli v tujino delat, stradati in garat kot on? In če je čutil v svoji ljubezni do države, da bo brezsrčna in brezglava diktatura postavila državni obstoj v nevarnost, ali ni bila samo njegova dolžnost, če je priredil v Buenos Airesu zborovanje, kjer so naši izseljenci sklenili resolucijo, v kateri so zaklicali zasleplencem, da bodo državo spravili v nevarnost? In to so mu zelo zamerili.

In kakršno je bilo njegovo življenje, taka je bila njegova smrt. Kríž je nosil skozi vse svoje duhovsko življenje po strmih potih truda, dela, težav in trpljenja, kamor ga je gnala ljubezen do naroda, do slovenskih izseljencev in kríž je nesel tudi v svojo smrt na goro, ki jo je hotel premagati in tako proslaviti slovensko, jugoslovansko ime pred vsem svetom, da bi bil Slovence tisti, ki bi ga prvi zasadil na najvišji gori ameriške celine. Pa ga je gora premagala in — pogubila.

Krasna smrt! Vredna velikega moža, ki nam ga je pokazala šele v vsej veličini odločne volje, ki jo žene neomajni idealizem, neomajna ljubezen do kríža, pa tudi nezlomljiva ljubezen do naroda in države.

Upam, da se bo našlo zmožno pero, ki bo po podatkih iz arhiva naše Rafaelove družbe preiskalo in nam opisalo življenje tega velikega moža, kar bo krasna pridiga za nas vse, kaj in kako je mož dolžan delati, vztrajati, trpeti — in zmagovati za Boga, narod in državo.

Ta vrstice pa naj ti bodo, blagi mož, idealni duhovnik, skromen spomenik na grob, ki bo najbrž za vedno neznan, na katerega nobena ljubeča roka ne bo sejala cvetlice hvaležnosti, nad katerim pa bodo gmeli in divjali gorski viharji, kakor so gmeli in divjali vse tvoje življenje, katerim si pa kljuboval vse do — svoje tragične smrti.

Slovensko izseljstvo po širnem svetu pa joka nad tem tvojim neznanim grobom v višini, ki ga kliče kvišku za teboj h Krížu, k Bogu in — za narod.

Rože Antonija, Tucquegnieux, Francija:

V spomin g. Kastelico, našemu bivšemu župniku, dobrotniku in prijatelju

Cez strme pečine, kraj temnih prepadov, je romal popotnik na goro visoko. Besnela je burja, divjale snežinke in pesek bodeče se vsipal na roko.

Vkljub temu se vzpenjal je više in više, vrh klicaj ga k sebi s prečudno je silo. Kaj njemu zapreke, kaj njemu težave, srce jih od nekdanj je vajeno bilo.

Se, dalje, do vrha! Orkan pa je rastel in v divje vrtince ovijal človeka. Popotnik samotni, ne vidiš, ne slušiš, da smrt ti prav kmalu vsa pota preseka?

Iz misli se zdramljen ozre naokoli, ledena je groza srce mu ovila. Prepozno spoznanje; iz smrtne je sence preplašeno duša k Očetu zavpila.

Ta klic je presekala zdvijane viharje, za hip onemeli so dihi strupeni, — iz megle glas močni pokliče ljubeče: »Glej, čakam tu nate. Počij si ob meni!»

Njen dnevnik in njegova pisma

(Dalje.)

Viterbo 8. IV. 1917. — Zlato moje! Hrepenenje po Tebi je vedno večje, ne morem si pomagati. Če bi Ti mogel popisati, kakšen boj je v meni, bi bil srečen. O, trpim! — Vse poslano v redu prejel. Ves in samo Tvoj...

15. IV. — Dve leti je, kar si odšel. V meni neznosna samota, en sam silen klic: Pridi! In če Te nikdar več ne bo? Naj v pesem to bolečina moja se izlije:

Nihče ne ve,
kako nemirno mi utriplje srce,
ko se v viharjih nočeh
veter z bežečimi oblaki poigrava!
Nihče ne ve,
kako se umiri srce,
ko se v tilih nočeh
mesec s sencami dreves poigraval
Tedaj vso noč,
kakor nekoč —
Tvoja duša moji duši,
ki ju noben vihar ne zruši,
pesem o najini sreči prišepetava.

Belina.

Viterbo 22. IV. — Če bi Te nazival z najlepšimi imeni, kar mi jih narekuje srce, bi Te imenoval: sonce moje. In še to ni dovolj, saj si mi še več! Vse moje bogastvo imam po Tebi, vsa moja sreča je iz Tebe! Tvoja pisma so mi najlepši in najvarnejši kažipot skozi vso temo, skozi vse zapreke. Vodi in podpiraj samo Tvojega...

4. V. — Zopet je tu najlepši mesec. Zakaj so vse žalostne moje misli? Saj vendar tudi letos — Marija še sredi cvetja stoji, žalostnim srcem tolažbo deli!

Viterbo 15. V. — Srčno ljubljena! Zdravje se mi je poslabšalo. Vrnil se bom nazaj v Cassino. Mislim, da ne bo hudega. Imam zlatenico. Piši mi kar na naslov, ki ga že imaš! Ne delaj si skrbi! Dan najinega snidenja morda ni več daleč. Zaupaj na božjo pomoč in vse bo dobro, lažje bova pričakovala snidenja. Ves Tvoj...

9. VI. — Piše mi nek njegov prijatelj: »... V bolnici je, vendar ne bo hudega; ker sam še ne sme zapustiti postelje in je precej oslabelel, ga podpiram. Sporoča Vam, da želi nekaj letnega perila in tobaka, ter Vas prisrčno pozdravlja...«
Sama ne vem, kaj bi in kako. Vse se kopiči in grmadi.

15. VI. — Na novo mašo se pripravljamo, jaz pa komaj vem, kje se me glava drži. Vse je že urejeno in vsem moram kazati sam smeh, samo zadovoljno lice; dekletom, ki vence pletu, pri pevskih vajah, kuharicam in nataricaricam, da, vsem. in to znam: kamor se prikažem, je sam smeh in — saj tudi ne smem drugačni biti.

17. VI. — Nova maša g. U. Tik preden smo odšli z mamo v cerkev, smo prejeli bratovo dopisnico: na fronto se odpelje... Danes moram biti junak; če bi jaz jokala, kako bi mogla moja mati skriti solze? Ne in ne!

Saj sem vzdržala in pela kakor vsako drugo nedeljo. Pri povzdigovanju pa solze, solze, kar potok. Vsak glas mi je zamrl v grlu. Ne smela bi, na vse druge sem žalost prenesla.

5. VII. — Bratov god. Revež, kako se ima? Bog ve če je poslano za god prejel.

Viterbo 20. VI. — Moje najdražje! Dve leti in več, kar se nisva videla, le pisati si moreva in še to ne, kot bi hotela. Če bi imel največji dar opisovanja, ne mogel bi vsega izraziti. Samo eno Ti morem reči: Ljubim Te čez vse na svetu! Vse, kar si mi poslala, sem v redu prejel. Moj iskren »Bog lončjak«.

11. VII. — Godba vsak večer. Mene to samo žalosti. Samo sovraštvo, zavist, prelivanje krvi — kaj bi ne moglo biti res nič drugače v tej solzni dolini? In kako dolgo še?

Cassino 22. VII. — Najljubša! Spet sem se pozdravil; bilo je vse le posledica prejšnjih naporov in bolezni. Da bi bil kdaj popolnoma zdrav, tega več ne mislim. Dnevi so zelo vroči, že dolgo ni nič deževalo. Življenje je zame enolično, vse pa prenašam v zvezi s sladko zavestjo: Ti ljubiš svojega...

3. IV. — Na Brezjah — pri Mariji. Srčno sem jo prosila, da dušni mir bom ohranila. Tudi na Bledu za »zvon želja« sem potegnila, zvonila in znova prosila. »Duša mora trpeti, če hoče ljubiti; njeno največje trpljenje je njena najlepša ljubezen,« mi je rekel danes g. Z.

(Dalje.)

M L A D I N S K I K O T I Č E K

Ljube tovarišice!

Ko so divjali preko naših sanjajočih polj snežni vetrovi, smo se Vam predstavile in Vam povedale, kdo smo, zakaj Vam pišemo. Tihe prijateljske vezi želimo razplesti med slovensko mladino na tujem in v domovini. Po teh vezeh naj se utrjuje ljubezen med nami, da bo v nas vedno jasnejša zavest, da smo vsi eno, da ste tudi Ve del naših src, del našega bitja.

Mar ne posveti mati otroku, ki je daleč od nje, še večje ljubezni kot tistim, ki so z njo pod domačim krovom? V topel pozdrav, v tiho pismo izlije vso svojo dušo, da bi ga tesneje prižela k sebi in ohranila v njem moč toplega doma. Ta misel vstaja v nas ob besedi »izseljenska tovarišica«, zato hitimo v duhu za Vami in Vam govorimo o toplem domu. Prav v prelestnem maju bo romalo zopet toliko pisem k Vam na tuje poljane. Matere bodo govorile svojim sinovom, hčeram, sinovi in hčere materam. In Vaša pisma bodo romala v domovino, kako nam bodo draga! Samo pišite, pridite! Kar prostor Vam bomo napravili ob mizi, prostor v majniškem božjem hramu, da bomo tesneje povezani.

V duhu Vas sprejema domovina v maju, ko je najlepše pri nas. Ali vas smemo povesti v majniško razpoloženje?

Vsa narava je polna novih, živih snovi in sokov, polno življenje se pretaka po njej. Odeta je v zeleno, belo in rožnato oblačilo. Iz zvonikov bogatih stolnic, pa tudi iz zadnjih gorskih cerkvic, ki so večkrat tako samotne, se prelivajo glasovi šmarčničnih zvonov in vabijo množice pred majniške oltarje. Odzivajo se jim trume v ranem jutru. Po ravnih poteh med žitnimi polji, po strmih gorskih stezah med pisanimi travniki, po ozkih poteh med kočami, ob katerih sanjajo o pomladi beli in ročni sadni šopki, hite te množice: stari, sključeni, mladi, trudni, žalostni in veseli. Vsi hite pred majniški oltar, kamor je skrbna roka razvrstila poljsko cvetje, vmes nekaj belih šmarnic, da krasi najlepše — Marijino podobo. Tudi v zadnjih gorskih cerkvicah je razlit vonj po šmarčničnih cvetovih. In v pisanih mestih odmevajo v ranem jutru koraki, ki ubirajo pot proti hišam božjim. Majniškega blagoslova morajo biti deležni žulji na dlaneh naših očetov in mater, preden jih zaskale novi od trdega dela.

In majniško vrvenje ob večerih? Zopet zajame mesta, vabilu zvonov se odzivajo množice. Se kapelice med polji imajo svoje obiskovalce. O, kako topla pesem se preliva preko žitnih polj, cvetnih travnikov do temnih smrek ob robu gozda, kjer se ji pridružijo ptičji spevi. Tam med gozdnimi orjaki še vztrepeta in slednjči zamre, ko ugašajo lučice ob majniških oltarjih.

To je majniška pesem naše skupne domovine. V to pesem so vpletene naše prošnje za naše matere, domovino in narod.

Naj Vas ob teh naših besedah zajame pravo majniško razpoloženje, naj v Vaših dušah vstane močna misel in slika ljubljene domovine in krepka zavest: njeno hčere, njeni sinovi smo in ostanemo!

Sprejmite naše tople majniške pozdrave!

Učenke III. b razreda

I. deklishe meščanske šole v Ljubljani.

Po občnem zboru SORIS-a

Z ustanovitvijo banovine Hrvatske je nastalo tudi vprašanje delitve uradne izseljenske službe v naši državi. Kar zadeva Hrvatsko, je to že urejeno, za ostale pokrajine pa je delitev še v teku. Obenem z uradno pa je treba preurediti tudi zasebno izseljensko službo v državi.

S tem namenom je bil v nedeljo 7. aprila v Zagrebu sklican občni zbor Zvezo izseljenskih organizacij (SORIS). Udeležili so se ga zastopniki srbske, hrvaške in slovenske zasebne izseljenske službe. Na tem občnem zboru je prenehala s poslovanjem sedanja Zveza, da se ustanovi nova, ki bo združila srbsko izseljensko zvezo, ki je bila ustanovljena pred kratkim, hrvaško, ki se je ustanovila na samem občnem zboru, in slovensko, ki naj se uredi v bližnji prihodnosti. V likvidacijski odbor, ki naj dosejdanji SORIS likvidira, razdeli njegovo imovino in najde nove smernice in nov način prihodnjega skupnega dela po vsej državi, so bili izvoljeni za Slovence p. Kazimir Zakrajšek, Joško Rozman in Josip Ambrožič, za Srbe dr. Fedor Aranić, dr. Vasilij Popović in Božidar Grčić, za Hrvatse pa Tomo Baburić, Miloslav Bartulica in dr. Ante Ražić.

Za Hrvatsko je torej tudi vprašanje zasebne izseljenske službe že tako rekoč urejeno. Prav tako za Srbijo. Preostane še naša Slovenija. Že davno je izdelala Družba sv. Rafaela podroben načrt in bi ga bila že izvedla, ko bi bila imela — denarnih sredstev.

Na občnem zboru SORIS-a je bilo iz blagajniških poročil razvidno, kako velike vsote so tam prejemale za svoje delo, čeprav je vse podrobno izseljensko delo vršil izseljenski komisariat. Z mesanimi občutki so morali naši zastopniki primerjati s temi vsotami skromno miloščino, katero smo Slovenci za svojo Družbo sv. Rafaela prejeli, vrh tega pa je ta organizacija morala opravljati še vse posle komisariata. Tako so mogli Hrvati razviti svoj izseljenski muzej, izdajati publikacije, ustanavljati pisarne po vsej Hrvatski, medtem ko se je naša Družba z Zbornico z velikimi napori poleg ogromnega dela morala boriti še s finančnimi težavami.

Naša kr. banska uprava je kazala razumevanje za naše delo, vendar tudi sama ni imela sredstev, da bi mogla to delo

podpreti. Saj je mogla iz leta v leto vnašati v svoj preračun za izseljenstvo le borih 250.000 din.

Tudi letos se ta vsota ni povečala. Zato je nujno potrebno, da se ji takoj prupustijo vsi dohodki iz slovenskega izseljenstva, ki naj se stekajo v banovinski izseljenski fond. Le tako bo zmogla veliko breme, ki ji ga bo naložila lastna slovenska izseljenska služba, uradna in zasebna. Naloga so velike in raznovrstne, časa ne smemo zamujati. To terjajo od nas koristi naroda in države!

*

Za slovenske sezonske izseljence. — T. maja se je s popoldanskim potniškim vlakom proti Rakeku peljala skozi Ljubljano nova skupina sezonskih delavcev in delavk iz Slovenije in Hrvatske. Na postaji jim je osebe Rafaelove družbe razdelilo nad 100 zavitekov s slovenskimi revijami in knjigami, med njimi tudi z letošnjo izdajo Mohorjevičevih knjig, katere je za sezonce poklonilo vodstvo župnije sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. Zavitekom so bila priložena spremna pisma, ki jih je Družba dala natisniti. Z veseljem so rojaki segali po zavitkih, ki naj jim v tujini budijo spomin na rodno zemljo. — V prizadevanju za versko in kulturno oskrbo sezonskih izseljencev se je Družba sv. Rafaela po našem poslanstvu v Berlinu obrnila na nemško vlado, a še ni prejela odgovora. Pač pa sta že ugodno odgovorili holandska in belgijska vlada.

Ob slovenskem narodopisnem filmu. — V ožjem krogu je dne 25. aprila v prostori ljubljanske Glasbene Matice akademski slikar g. Božidar Jakac predvajal svoj nemi film o festivalu naših narodnih plesov in običajev, ki ga je lani 5. in 6. avgusta v okrilju Mariborskega tedna priredil Folklorni inštitut Glasbene Matice iz Ljubljane. Film, ki je v celoti dolg 240 m in za katerega je napisal besedilo vodja inštituta in dirigent akad. pev. zbora g. France Marolt, je lepo uspela barvna reportaža šeg in običajev, in sicer iz treh slovenskih narodopisnih področij: iz prekmurske ravnine, nadalje s Slovenskih goric v Dravskim poljem ter iz Bele krajine. Veseli nas, da se je domovina vendarle odzvala. Koliko let sem je prosila Rafaelova družba in spodbujala k temu delu ter si prizade-

vala, da bi se filmi, ki so jih že ameriški rojaki, med njimi zlasti g. Grdina, doslej sami oskrbeli, predvajali po vseh naših naselbinah po svetu. Značilno je, da so tudi sredstva za ta film dali ameriški Slovenci sami. Filmi bodo — obenem z drugimi — odposlali 6. maja v Chicago. Namenjen je naši ameriški mladini, da ji pokaže običaje zemlje, kjer so se rodili njeni starši. Želimo le, da bi se to važno kulturno delo za ohranitev vezi z rojaki v tujini tako uspešno tudi nadaljevalo.

»Hrvat v tujini«, mesečno glasilo hrvatske Družbe sv. Rafaela, ki je pričel izhajati z letošnjim letom, je za april izšel v novi obliki. List je lepo urejen in prinaša tehtne stvari: tako na primer v zadnji številki pregled hrvatskih naselbin v Romuniji, mimo drugega. Za

nas sta važni dve pismi, iz katerih je razvidno, da se skrb slovenskih izseljenških duhovnikov ne omejuje zgolj na slovenske rojake, temveč seže še dalje. In sicer poroča v prvem pismu Rev. p. Bernard Ambrožič o kulturnih in verskih razmerah in potrebah med Hrvati v Kanadi, v drugem pa g. Stanko Grims o hrvatskih rojaki v Franciji. — Glasilo želimo mnogo uspeha v njegovem plemenitem poslanstvu.

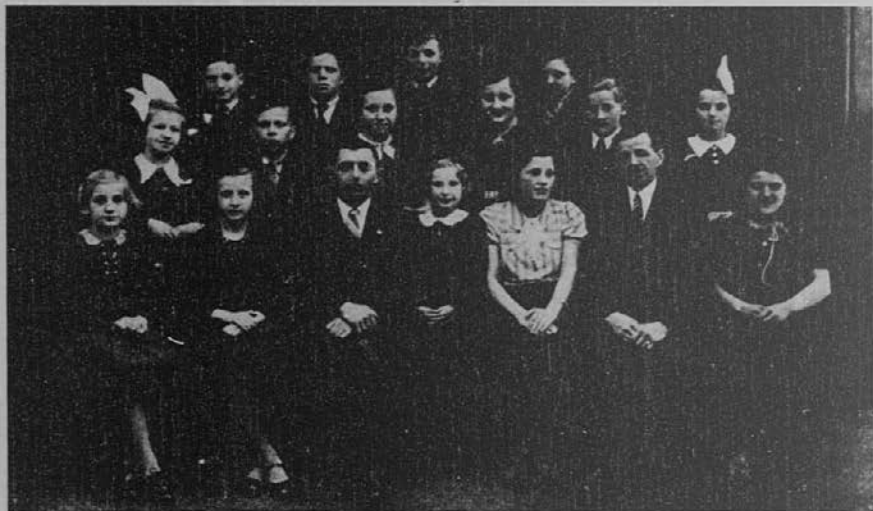
25 let je poteklo 2. maja, kar je bilo na skupščini v Antofagasti v Čile osnovano prvo društvo Jugoslovanske narodne obrambe pod imenom »Jadrani«; iz tega so se kmalu razrasle veje po vsej Ameriki. Obširno je opisano to gibanje za osvoboditev Jugoslovanov v 33. zvezku »Arhiva«, ki je priložen februarški številki »Hrvatskega iseljenika«.

N A Š I P O S V E T U

Holandija

Eijgelshoven 8. aprila 1940. — Tukajšnje Jugosl. r. k. društvo sv. Barbare je — kakor vsako leto — tudi letos pridelilo proslavo materinskega dne, v ve-

selje našim materam, mladini in vsem navzočim. V nedeljo 31. marca ob 8. uri zjutraj smo imeli sv. mašo v kapelici pri sestrah, katero je daroval naš č. g. pater Teotim, in prvo skupno otroško sv. obhajilo s slovenskimi molitvami in pesmi-

Igralci Društva sv. Barbare v Eijgelshovenu.

mi. Iskrena zahvala zato našemu gospodu patru za njegov trud in delo, ki ga daruje nam in naši mladini, ko jo poučuje v slovensčini. — Popoldne ob 5. uri smo imeli večernice, po večernicah pa smo odšli v dvorano pri g. Nels, na zaključno prireditev z igrama »Materini naočniki« in »V ječi«, kot smo že zadnjič omenili. Prinesli sta nam mnogo smeha. Prireditev je začel naš predsednik g. Cebin s pozdravom »Bog živi!«, nato pa je spregovoril nekaj lepih besed. Nastopili smo z društveno zastavo, zatem pa je naš pevski zbor pod vodstvom našega č. g. patra Teotima zapel jugoslovansko himno na čast Nj. Vel. našemu kralju Petru II. Sledilo je še mnogo slovenskih narodnih pesmi. Zabava je zelo lepo potekla. Obisk je bil precej številen. Prišla so tudi društva iz drugih krajev: iz Chevremonta in Nieuwenhagena, katerim se za obisk srčno zahvalujemo. Prav tako zahvala policijskemu uradniku g. J. W. Bakkerju za obisk; posebno pa se zahvaljujemo našim igralcem, fantom in dekletom, pa tudi njihovim staršem, da so skrbeli za to proslavo. Druzinam: Cebinovi, Anžičkovi, Bučarjevi, Salamonovi, Hočevnarjevi, Rajhovi, Pirčevi, Zagorčevi, Vurščajevi, Grilovi, pa še našim materam za raznovrstno pecivo, vsem za dobro delo in obisk prav srčna zahvala!

Društveni odbor.

Lutterade. — Zahvala. — Podpisani se prav od srca zahvaljujem Društvu sv. Barbare za izkazano bratsko prijateljstvo in za izdatno podporo ob priliki, ko sem odhajal v domovino. — Rojaki! Ljubite se med seboj, hinavščina je grd greh. Bodite možje odkritega srca! To je pozdrav, ki Vam ga vsem pošiljam iz domovine.

Ivan Simončič, bivši predsednik Društva sv. Barbare v Lutterade.

Francija

Naši rojaki v novih razmerah

(Konec.)

Bolj razveseljive kot v tem okraju so razmere med našimi rudarji v departmaju Nièvre (srednja Francija), ki jih je največ v območju La Machine. To mesto, skrito med griči, je daleč od vsakega prometnega kraja. Tu je le ena župnija, čeprav so naselbine daleč — tudi po pol ure — narazen. Vsega je tu šest šahov, po katerih pa naenkrat ne dela več kot po 350 do 400 ljudi. Razen nekaj pribežnih družin pa so v tem okolišu naši ljud-

je po večini naseljeni že po 10 do 15 let. Stanujejo nekateri po barakah, drugi pa po enodružinskih hišicah, ki jih je zgradilo vodstvo rudokopov. V splošnem so naši ljudje tudi bolj zadovoljni, težave so največ glede stanovanj, zaradi nezaposlenosti fantov in slabe socialne zaščite (pokojnine, preskrba ob boleznih), kar dela še veliko nerazpoloženje med rojaki. Vendar pa smemo pričakovati zdaj, ko je tudi francoski senat uzakonil pogodbo o delu in pomoči z našo državo, temeljitega izboljšanja v marsikaterem pogledu.

Da ubežijo tem težavam, so mnogi že zaprosili in tudi prejeli francosko državljanstvo.

Nekateri naseljenci so si z leti nabavili precej lepo pohištvo, vendar pa imajo stanovanja tu to slabo stran, da je tlak v sobi in kuhinji ali iz opeke, ali pa iz betona. Še slabše je seveda po barakah, ki niso dovolj zavarovane proti vremenskim vplivom.

Dokler so naši zdravi in zaposleni, že prebijejo. Če pa zbolijo, dobe le po 7,50 franka na dan in nekaj za otroke. Kadar umre mož naravne smrti, mora žena z otroki v treh mesecih zapustiti stanovanje, če je to last družbe, če pa se ponesreči v jami, sme ostati vdova še leto dni, nato pa se mora izseliti iz stanovanja.

V takih razmerah je našim ljudem v veliko pomoč društvo sv. Barbare, kjer so skoraj vsi včlanjeni. Zlasti to občutijo bolniki, saj je društvo lani mednje razdelilo 10.553 frankov podpore.

Čeprav so naselbine tu do pol ure oddaljene med seboj, bi bilo možno uspešno delovanje med rojaki v vsakem pogledu. Tudi šola bi bila potrebna. Starjši še govorijo materin jezik, mlajši ga vedno bolj pozabljajo. Dekleta služb sploh ne morejo dobiti, če pa jih dobe, je plača le kakih 80 frankov mesečno in še same se morajo hraniti.

Vsako leto o veliki noči pride sem na obisk msgr. Zupančič, žal le za nekaj časa.

Tako so torej že iz tega bežnega pregleda, ki smo ga nakazali samo za nekatere okraje v srednji in južni Franciji, razvidne važne naloge in dolžnosti, ki čakajo še domovino do rojakov v Franciji — ne samo v pogledu socialne zaščite, kajti to bo zdaj z zakonitvijo delovne pogodbe več ali manj lažje doseči —, temveč še v večji meri v misijonskem in kulturnem pogledu. Pa ne samo v Franciji...

Blaye-les Mines, 12. aprila 1940. — Oglamo se od daleč — iz južne Francije, kamor nas je vrgla vojna nevarnost. 46 slovenskih in 15 hrvaških družin je v tej okolici; bilo nas je več, pa so mnogi odšli drugam. Razmere so seveda čisto druge kot v našem starem kraju, težko se jim bomo privadili. Letos smo imeli tu strahotno zimo; še sedaj se kar ne mara poslovti od nas. Travniki so ozeleneli, tudi nekaj drevja, pa zdi se, kot da bi se kesali, da so pognali prezgodaj, ker je še vedno mraz. Mrzli veter še vedno piha skozi špranje naših barak, tako da se še sedaj radi bližamo naši iz opeke narejeni peči.

Hvala Bogu, pa moramo reči, nihče od naših še ni umrl, dasi smo morali mnogo prestopiti. Naši rojaki in sorodniki v domovini naj se ne čudijo, da ne pošiljamo ničesar več v domovino, ker zaslužimo komaj za življenje in za to, kar nujno rabimo v tem kraju.

Vsem onim, ki so po raznih krajih raztreseni in vsem v domovini pošiljamo prav lepe pozdrave od tu. **Stanko.**

Podpisani izseljenski duhovnik se iskreno zahvaljujem Vam vsem, dragi rojaki, v vseh krajih, kjer sem hodil, za veliko prijaznost, izredno gostoljubnost in dobrotljivost, ki ste mi jo izkazali ob mojem bivanju med Vami. Nisem Vam mogel drugače pomagati kot z nasveti, toda vesel sem bil, da sem Vas videl doma, v cerkvi, pri obhajilni mizi. Bog Vas blagoslovi — in Vaše ljube otročiče, ki naj jih za Vašo prijaznost obilo nagradi s svojim blagoslovom. Na srečno svidenje!

Grim斯 Stanko,
izseljenski duhovnik v Franciji.

Blaye-les Mines. — Prosim uredništvo za malo prostora v »Izseljenski vestnik«. Redkokdaj se oglasimo, tako da bi utegnili že kdo misliti, da smo zaspali. Omeniti moram, da nas je že v drugo obiskal naš izseljenski duhovnik g. Grim斯 Stanko. Proslave velikonočnih praznikov nismo imeli, ker smo preveč raztreseni po vseh krajih Francije. V mesecu aprilu je prišel med nas dušni pastir in ostal med nami 10 dni. Zelo hitro so potekli ti dnevi; dan za dnevom smo opravljali spoved v našem jeziku in pristopali k mizi Gospodovi. Pri nedeljskih sv. mašah smo tudi zapeli naše velikonočne pesmi. Pač težko je za nas, ker tu je zelo malo naših rojakov, smo po večini le tisti, ki smo bili lansko leto na dopustu v domovini, in še nekaj drugih je prišlo sem na delo iz Moselle, iz Stringa in Merlebacha. Ob tem času smo imeli tudi sveto birmo. V tem kraju prihaja malo doma-

činov v cerkev. Ko je bil naš duhovnik tu, je bila cerkev polna rojakov, da so nas kar gledali. Naši delavci v tukajšnjem rudniku sicer še niso kopači, dasi so prej skoraj vsi bili, imajo pa tako imenovano lestvico 3 razredov. V jami zaslužimo od 50 frankov dalje, stanovanje imamo slabo in pri tej dragini nam nič ne ostane. Prav tako prosimo izseljenskega duhovnika, naj nas še večkrat obišče, dokler ne pohitimo spet nazaj v naše kraje v Mosello. Rojaki iz Blaye-les Mines želimo mnogo sreče in blagoslova g. Grimsu Stanislavu za god.

Motore Karel, Abcillé 62,
Blaye-les Mines (Tarn), France.

Carmaux, 25. apr. 1940. — Zadnjo številko »Izselj. vestnika« smo že prečitali, moramo torej poskrbeti za prihodnjo. Sporočamo, da nas je zopet obiskal naš slovenski duhovnik g. Grimс, ki smo ga prav z veseljem sprejeli v svojo sredino. Obiskal je namreč zopet vse naše slovenske družine, jih tolažil in vabil v našo malo cerkvice na Blaye, ki je kakih 20 minut oddaljena od nas in v katero spada naša kolonija Bruyères. Le tu smo res našli neko tolažbo v tem vojnem času. Bila je tudi lepa prilika za velikonočno spoved, saj je bilo vse teden pred sv. mašo in po njej spovedovanje. Ko pa je prišla nedelja, je bila ta mala, drugače tako zapuščenca cerkvice prav napolnjena. In zopet so se pri sv. maši ponovile naše lepe, nikdar pozabljene slovenske pesmice s takim navdušenjem, da smo za trenutek pozabili, da smo ubogi begunci. Ali to naše veselje je trajalo le dobrih deset dni, ker nas je g. Grimс, naš duhovni pastir, zopet zapustil in šel drugam poiskat svoje ovčice, ki so se v tem težkem času razkropile po raznih krajih. Ostal nam pa je le spomin in upanje, da se kmalu zopet povrne k nam. Ljubi Bog naj ga obvaruje po vseh njegovih potih. O razmerah med našimi slovenskimi rudarji in sploh po naših tukajšnjih slovenskih družinah Vam ne bomo veliko sporočali, ker vemo, da vam je že vse znano, ali mi le s težkim srcem pričakujemo, kdaj pride tista srečna ura, oziroma tisti srečni trenutek, ko se povrne zaželeni mir med nas.

Marija, težko nas zadel je vojne čas,
in k Tebi ozira se vsak izmed nas.
Marija, vse ljudstvo ječi,
Marija, pomagaj nam Ti!

Marija, pomagaj, Te prosimo vsi,
ki dom zapustili, na tuje smo šli.
Marija, vse ljudstvo ječi,
Marija, pomagaj nam Ti!

Zedinjene države

Naše farne šole v USA in slovenske redovnice. V USA je 45 slovenskih župnij, ki imajo po večini tudi svoje šole. Za farne šole imajo velike zasluge naše redovnice kot učiteljice in vzgojiteljice: poleg benediktink in dominikank tudi šolske sestre — franciškanke, ki imajo svoje središče na hribčku Assisi v Lomontu, Ill. Njih požrtvovalnost je razvidna že iz tega, da prejemaajo za svoje poučevanje le po 25 do 30 dolarjev na mesec za prehrano in obleko, medtem ko dobivajo državne učiteljice povprečno po 150 dolarjev. Slovenske šolske sestre poučujejo na 8 slovenskih farnih šolah (Chicago, So. Chicago, Ill.; Sheboygan, Wis.; Kansas City, Kans.; Euclid, O.; Pittsburgh, Steelton in Bethlehem, Pa.) ter na 8 hrvaških (Chicago, So. Chicago, Joliet, Ill.; Kansas City; Gary, Ind.; Cleveland, O. ter Pittsburgh in Millvale, Pa.). Da bodo svoje delo mogle še v prihodnje izvrševati, hočejo postaviti na hribčku Assisi novo hišo, oziroma kolegij za redovni naraščaj, obenem pa še zavetišče za onemogle in revne Slovence in Slovenke. Obrnile so se na vso ameriško Slovenijo za pomoč. Tudi mi jim želimo uspeha v njih delu za prihodnost slovenskega naroda v Ameriki.

Velikonočni slovenski spored v new-yorskem radiu. — Na postaji WEAf, eni največjih svetovnih postaj, je na veliko soboto izvajal slovenske velikonočne pesmi mešani zbor pod vodstvom g. Jerryja Koprivška ml., organista slovenske cerkve sv. Cirila v New Yorku. Zbor, ki ga sestavljajo pevci »Slovana« in cerkvenega zbora pri Sv. Cirilu, je največji slovenski pevski zbor v New Yorku. Spored, ki se je razločno slišal povsod, so ameriški rojaki pozdravili s hvaležnim priznanjem.

Louis Adamič je izdal na 16 straneh brošuro, ki vsebuje v angleščini ponatis njegovega znanega predavanja »Plymouth Rock and Ellis Island«, kjer obravnava duhovno strukturo Zedinjenih držav.

Prva slovenska županja v Ameriki. V mestecu Vandling v Pensilvaniji je bila za županjo oglasno izvoljena ga. Marija Korošec, vdova po bivšem županu, ki je umrl letos 19. februarja. To je v okraju prvi primer, da je ženska prevzela to dolžnost.

Novе knjige

Univ. prof. dr. Ivan Tomšič, **Izseljevanje in vseljevanje z vidika mednarodnega javnega prava**. Ponatis iz Zbornika znanstvenih razprav pravne fakultete XVI., Ljubljana 1940.

Erjavec Franc, **Slovenija in Slovenci**. Izdala in založila Slovenska Straža. Ljubljana 1940. Str. 96. Cena 20 din. — Knjiga nam v kratki, zgoščeni obliki podaja vsestranski pregled slovenskega naroda z zemljepisnega, zgodovinskega, narodnopolitičnega, kulturnega in gospodarsko-socialnega vidika. Opremljena je z mnogoštevilnimi lepimi slikami, zemljevidi in črteži. Pisana je strogo stvarno in objektivno, vendar pa živahno in je priročnik, ki smo ga močno pogrešali. Posebno potrebna je še v sedanjem vihnem času, da spoznamo in precenimo sami sebe ter si ob njej obudimo samozavest in se navdušimo za analoge, ki nas še čakajo. Posebno jo še priporočamo našim rojakom po svetu, saj bodo iz nje zajemali res pravo podobo svoje domovine.

Vsem našim naročnikom, dopisnikom in prijateljem!

Vodstvo pisarne Družbe sv. Rafaela in Izseljska zbornica prosita, da se vsa pisma, ki se nanašajo na Družbo, Zbornico ali »Izseljski vestnik« v kakršni koli zadevi, pošiljajo izključno le na njihov naslov v Ljubljani, Tyrševa cesta šte. 31/I.; za ostala pisma ne jamčimo.

Prav tako prosí tudi vsa cenj. uredništva glede listov, za katere jim pošiljamo v zameno naš »Izseljski vestnik«.

Zadružna gospodarska banka

izvrkuje denarna nakazila. Ljubljana
kurje in prodaja valute, vnov. Bled
čuje dolarske in druge inozemske Kranj
čeke po najugodnejših pogojih. Maribor
Sprejema vloge na knjižice in Novi Sad
na tekoče račune ter jih izpla. Split
čuje vsak čas brez omejitve.

Urejuje ameriške zapaščine
Izseljencem je na razpolago v
vseh denarnih zadevah ter jim daje
potrebne informacije brez plačno